

ประโยค ป.ธ. ๔

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ อิติ อนนตริยกมฺโตปิ นียตมิจฺฉาทิฏฺฐิ มหาสวชฺชตราติ เวทิตพฺพา ฯ เตนหา เอกนิปาตงฺคตฺตเร นาทํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมปิ สมนุสฺสํ ยํ เอวํ มหาสวชฺชํ ยถียํ ภิกฺขเว มิจฺฉาทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิปรมาณี ภิกฺขเว วชฺชานีติ ฯ

มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปรมา เอเตสฺหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิปรมาณี ฯ ปญฺจ ทิ อนนตริยกมฺมานิ มหาสวชฺชานิ นาม เตหิปี มิจฺฉาทิฏฺฐิเยว มหาสวชฺชตราติ อธิปฺปาโย ฯ กสฺมา ฯ เตสฺหติ ปริจฺเจโท อตฺถิ ฯ จตฺตาริ ทิ อนนตริยกมฺมานิ นิริเย นินฺพตฺตาเปหฺตติ วุตฺตานิ สงฺฆเภทกมฺมปิ นิริเย กปฺปฏฺฐิติกเมว โหติ ฯ เอวเมเตสํ ปริจฺเจโท อตฺถิ โภฏฺฐิ ปญฺญาตติ ฯ นียตมิจฺฉาทิฏฺฐิยา ปน ปริจฺเจโท นตฺถิ ฯ สาทิ ฏฺฐานฺตสฺส มุลํ ตาย สมนฺหาตสฺส ภาวโต ฏฺฐานํ นตฺถิ ฯ ยะ ตสฺส สโตพฺพํ มญฺญนฺติ เตสํ วิปฺปฏิปาเทติ ตาย จ สมนฺหาตสฺส เหว สคฺโค อตฺถิ น มคฺโค ฯ กปฺปวินาเส มหาชเน พุรฺหมโลเก นินฺพตฺตนเตปิ นียตมิจฺฉาทิฏฺฐิโก ตตฺถ อนินฺพตฺตติว ปิฏฺฐิจฺจกฺวาเพ นินฺพตฺตติ ฯ กิมฺปน ปิฏฺฐิจฺจกฺวาเพ น ฉายตฺติติ ฯ ฉายติ ฯ ตสฺมี ญายมานเปิ เอส อากาเส เอกสฺมี โอกาเส ปจฺจติเยวติ วทฺหฺตติ ตพฺพณฺหนา

ปรมาติ มหาสวชฺชภาเวน ปรมา อุกฺกตฺตติ อตฺถิ โย เตสฺหติ อนนตริยกมฺมานํ ฯ ปริจฺเจโทติ วิปากวเสน ปริโยสานํ ฯ ฏฺฐานฺตสฺส มุลํ ตโต ตํสมงฺคิ ปุคฺคโล ฏฺฐานฺตติ เตนหา ตายาติอาหิ ฯ ตญฺเจ คาทํ น วิสฺสชฺเชติ ตสฺส ปุณฺปิ ตพฺภาวาทตฺตา วุตฺตํ ภาวโต ฏฺฐานํ นตฺถิตติ น ปน สพฺพโส ฏฺฐานฺตสฺส อภาวโต ฯ ยาทิสฺเส ทิ ปจฺจเย ปฏฺฐิจฺจ อยํ ตํ ทสฺสนํ โอิกฺกนฺโต ปุณ กทาจิ ตปฺปฏิปกฺเช ปจฺจเย ปฏฺฐิจฺจ ตโต สีสฺกฺขิปนฺมสฺส น โหตฺติติ น วตฺตพฺพํ ฯ ปิฏฺฐิจฺจกฺวาเพติ ฉายมานสฺส จกฺวาพฺสสฺส ปรโต ฯ เอกสฺมี โอกาเสติ ยํ ฉายมานญจ อชฺฉายมานญจ จกฺวาพฺหานํ อนฺตรํ ยตฺถ โลกนฺตริกนิริยสมญฺญา ตาทิสฺเส เอกสฺมี โอกาเส ฯ ปจฺจติเยวติ จกฺวาเพ ฉายมาน อชฺฉายมานเปิ อตฺตโน กมฺมพฺเลน ปจฺจติเยวติ วทฺหฺตติ ตฏฺฐิกิภา ฯ

[๒๓๕] อิติ อนนตริยกมมโตปิ นียตมิจฉาทิฏฐิ มหาสาวชชตราติ เวทิตพฺพา ฯ
 เตนาห เอกนิปาตงคฺตฺตเร นาทํ ภิกฺขเว อญฺญํ เอกธมฺมปี สมนุสฺสสามิ ยํ เอวํ มหาสาวชชฺ
 ยถยิทํ ภิกฺขเว มิจฉาทิฏฐิ มิจฉาทิฏฐิปรมานิ ภิกฺขเว วชฺชานีติ ฯ

มิจฉาทิฏฐิ ปรมา เอเตสฺนติ มิจฉาทิฏฐิปรมานิ ฯ ปญฺจ ทิ อนนตริยกมฺมานิ
 มหาสาวชฺชานิ นาม เตหิปี มิจฉาทิฏฐิเยว มหาสาวชชฺตราติ อธิปฺปาโย ฯ กสฺมา ฯ เตสฺนทิ
 ปริจฺเจโท อตฺถิ ฯ จตฺตาริ ทิ อนนตริยกมฺมานิ นิริเย นิพฺพตฺตาเปเนตฺตีติ วุตฺตานิ
 สงฺฆเภทกมฺมปี นิริเย กปฺปฏฺฐิติกเมว โทติ ฯ เอวเมเตสํ ปริจฺเจโท อตฺถิ โภฏี ปญฺญาติ ฯ

[๒๓๕] ดังนั้น นียตมิจฉาทิฏฐิ ฟังทราบว่ามีโทษมาก แมกว่าอนันตริยกรรม ฯ
 ด้วยเหตุนี้ เพราะผู้มีพระภาค จึงตรัสไว้ในเอกนิปาตอังคตฺตรนิกายว่า "ภิกษุทั้งหลาย เรา
 ยังไม่เห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่ง **ซึ่งมีโทษมากเหมือนอย่างมิจฉาทิฏฐินี้เลย**; ภิกษุทั้งหลาย
 โทษทั้งหลายมีมิจฉาทิฏฐิเป็นอย่างยิ่ง" ฯ

อรรถกถาเอกนิปาตอังคตฺตรนิกายนั้นว่า "มิจฉาทิฏฐิ เป็นอย่างยิ่งแห่งโทษเหล่านั้น
 เหตุนี้ โทษเหล่านั้น ชื่อว่า มีมิจฉาทิฏฐิเป็นอย่างยิ่ง ฯ อธิบายว่า ก็อนันตริยกรรม ๕ ชื่อว่า
 มีโทษมาก (แต่) มิจฉาทิฏฐิเหล่านั้น มีโทษมากแมกว่าอนันตริยกรรมเหล่านั้น ฯ เพราะ
 เหตุไร ? ฯ เพราะอนันตริยกรรมเหล่านั้น มีกำหนด ฯ จริงอยู่ อนันตริยกรรม ๔ พระผู้มีพระ
 ภาคตรัสว่า 'ยังบุคคลผู้ทำให้บังเกิดในนรก,' แม้กรรมคือการยังสงฆ์ให้แตกกัน ก็ย่อมเป็น
 กรรมยังบุคคลผู้ทำให้ตั้งอยู่ในนรกชั่วกัลป์เท่านั้น ฯ อนันตริยกรรมเหล่านั้น มีกำหนด ที่สุด
 ก็ปรากฏอยู่อย่างนี้ ฯ

นิตยมติจฉาปฏิญญา ปน ปริจเจโท นตติ ฯ สา ทิ ฏฏสฺส มฺลํ ตาย สมนฺนาคตฺสฺส ภาโต
ฏฏจฺฉานํ นตติ ฯ เย ตสฺส โสตพฺพํ มณฺญนฺติ เตสํ วิปฺปฏิปาเทติ ตาย จ สมนฺนาคตฺสฺส เหว
สคฺโค อตฺถิ น มคฺโค ฯ กปฺปวินาเส มหาชนे พรหมโลกे นิพฺพตฺตุนฺเตปิ นิตยมติจฉาปฏิญญาโก
ตตฺถ อนิพฺพตฺติตฺวา ปิฏฺฐิจฺจกฺวาเพ นิพฺพตฺตติ ฯ กิมฺปน ปิฏฺฐิจฺจกฺวาเพ น ฉายตีติ ฯ
ฉายติ ฯ ตสฺมี ญายมาเนปิ เอส อากาเส

ส่วนนิตยมติจฉาปฏิญญาไม่มีกำหนด ฯ เพราะนิตยมติจฉาปฏิญญานั้น เป็นมูลของวัฏฏะ,
ผู้ประกอบด้วยนิตยมติจฉาปฏิญญานั้น ออกไปจากภาพไม่ได้ ฯ นิตยมติจฉาปฏิญญาบุคคลนั้นย่อมยัง
พวกชนที่สำคัญค่าของเขาว่า ควรพึง ให้ปฏิบัติผิด, ผู้ประกอบด้วยนิตยมติจฉาปฏิญญานั้นแล้ว
ย่อมไม่มีสวรรค์ ไม่มีมรรคเลย ฯ ในเวลาจักรัปปินาศ แม่เมื่อมหาชนบังเกิดอยู่ในพรหมโลก
นิตยมติจฉาปฏิญญาบุคคล ไม่บังเกิดในพรหมโลก (ไหลไป) บังเกิดที่หลังจักรวาล ฯ ถามว่า 'ก็
หลังจักรวาลไฟไหม้หรือ ?' ฯ ตอบว่า 'ไหม้' ฯ อาจารย์บางพวก กล่าวว่า 'แม่เมื่อหลัง
จักรวาลนั้นถูกไฟไหม้ นิตยมติจฉาปฏิญญาบุคคลนี้ ก็ถูกไฟไหม้อยู่ในโอกาสแห่งหนึ่งในอากาศ
นั่นเอง' ฯ

เอกสมัย โอกาส ปัจจติเยวติ วทนต์ติ ตพพณณนา

[๒๓๖] ปรมชาติ มหาสาวชชภาเวน ปรมา อุกกัศคตาคติ อตเถ ๑ เตสนหติ อนนตริย-
กมมทาน ๑ ปริจเจโทติ วิปากวเสน ปรีโยสาน ๑ วฏฐสส มุล ๓โต ตัสมจคิ ปุคคโล
วฏฐชาณูติ เตนาท ตายาติอาที ๑ ตยเจ คาห ๓ วิสชเชติ ตสส ปุนปี ตพภาวาทตดา
วุตต ภาโต วฏฐาน นตถิติ ๓ ปน สพโส วฏฐานสส อภาวโต ๑ ยาทีเส ที ปัจจเย
ปฏิจจ อย ๓ ทสสน ๓ โอกกนโต ปุน กทาลิ ตปฏิจกเช ปัจจเย ปฏิจจ ๓โต สีสุกชิปนสมส
๓ โหตีติ ๓ วตตพพ ๑ ปฏิจจกวาเฟติ ฉายมานสส จกกวาฟัสส ปรัต ๑ เอกสมัย โอกาสติ
ย ๓ ฉายมานญจ อชฉายมานญจ จกกวาฟาน ๓ อนตร ๓ ยตถ โลกนตริกนริยสมณญา ตาทิเส
เอกสมัย โอกาส ๑ ปัจจติเยวติ จกกวาเฟ ฉายมาเน อชฉายมาเนปี อตตโน กมมพเลน
ปัจจติเยวติ วทนต์ติ ตฎฎีกา ๑

[๒๓๖] ฎีกาเอกนิบาตอังกุตตรนิกายนั้นว่า "บพว่า **ปรมา** แปลว่า อย่างยิ่ง ๑ อธิบาย
ว่า ถึงความเป็นโทษอย่างอุกฤษฏ์ เพราะมีจกาทิฎฐินั้นมีโทษมาก ๑ บพว่า **เตส** ได้แก่
อนนตริยกรรมทั้งหลาย ๑ การสิ้นสุดด้วยสามารถวิปาก ชื่อว่า กำหนด ๑ นิยตมิจจาทิฎฐินั้น
เป็นมูลแห่งวัฏฏะ, เพราะข้อนั้น บุคคลผู้ประกอบด้วยมิจจาทิฎฐินั้น จึงชื่อว่า เป็นต่อในวัฏฏะ
เหตุตั้งนั้น พระอรธกถาจารย์จึงกล่าวว่า '**ตาย**' เป็นต้น ๑ พระอรธกถาจารย์กล่าวว่า
'การออกจากภพ ไม่มี' ดังนี้ เพราะถ้าว่า นิยตมิจจาทิฎฐิบุคคลยังไม่สละความยึดถืออื่น ๆ
ก็เป็นเหตุนำความเป็นนิยตมิจจาทิฎฐินั้น มาเมือกได้, แต่ท่านหาได้กล่าวเพราะไม่มีการออก
(จากภพ) โดยประการทั้งปวงไม่ ๑ ใคร ๆ ไม่ควรกล่าวว่า 'แท้จริง นิยตมิจจาทิฎฐิบุคคลนี้
อาศัยปัจจัยเช่นไรแล้ว หยั่งลงสู่ทสสนนั้น, ในกาลไร เขาอาศัยปัจจัยที่เป็นข้าศึกต่อปัจจัย
เช่นนั้น ก็ยกศีรษะขึ้นจากทสสนนั้นไม่ได้อีก' ดังนี้ ๑ บพว่า **ปฏิจจกวาเฟ** คือ ข้างหลังแห่ง
จักรวาลที่ไฟไหม้อยู่ ๑ สองบพว่า **เอกสมัย โอกาส** คือ ในโอกาสแห่งหนึ่ง ซึ่งเช่นเดียวกับ
ระหว่างแห่งจักรวาล ทั้งที่ไฟกำลังไหม้ทั้งที่ไฟยังไม่ไหม้ **อันมีสมญาว่า** โลกนตริกนรก ๑
บางอาจารย์กล่าวว่า บพว่า **ปัจจติเยว** ได้แก่ เมื่อจักรวาลไฟกำลังไหม้ก็ดี ยังไม่ไหม้ก็ดี นิยต
มิจจาทิฎฐิบุคคลนี้ ย่อมถูกไฟไหม้เพราะกำลังกรรมของตนโดยแท้" ๑

[๒๓๗] ยา จ มิจฉาทิฏฐิ นียตาติ อเหตุกาทอกิริยวาทนตติกาเทสุ อญญตรา ฯ
ตณฺหิ คเหตุวา ฐิตํ ปุคฺคํ พุทฺธสฺสปี พุทฺธสฺสปี โฟเชตุํ น สกโกตีติ
นิกฺเขปกถฺทวณฺเณนา ฯ

คเหตุวา ฐิตนฺติ เจเตน ยถิ ตํ วิสฺสชฺเชติ มคฺโคปีสฺส อนินวาริตฺติ ทสฺเสติ ฯ เตเนว
อาคมภฺลฺลกาสุ เยภฺยุเยน ภวโต วุฏฺฐานํ นตฺถิติ วุตฺตํ ฯ อิติ นียตมิจฉาทิฏฺฐิโก ตํเสวสฺสาปี
อนฺตรายกรตฺตา อารกา ปริวชฺเชตฺตพฺโพ ฯ เตเนว สามญฺญผลาหิ-

[๒๓๗] อรรถกถานิกเขปกัถนํที่ว่า "คำว่า ยา จ มิจฉาทิฏฐิ นียตา ความว่า บรรดา
อเหตุกาทะ อกิริยาทะ และนตติกาทวะ มิจฉาทิฏฐิอย่างใดอย่างหนึ่ง ฯ จริงอยู่ แม้
พระพุทธเจ้า ๑๐๐ พระองค์ก็ดี พ้นพระองค์ก็ดี ย่อมไม่อาจจะยังบุคคลผู้ถือทิฏฐินั้นตั้งอยู่ให้
ตรัสรู้ได้" ฯ

ก็ด้วยสองบทว่า คเหตุวา ฐิตํ นั้น พระอรรถกถาจารย์แสดงว่า "คำว่า มิจฉาทิฏฐิก-
บุคคลสละทิฏฐินั้นเสียได้ แม้บรรค ธรรมดาก็มีได้ห้ามแก่เขา ฯ ด้วยเหตุที่นั่นนั่นแล
ในอรรถกถาที่มาทั้งหลาย ท่านจึงกล่าวว่า "โดยมากออกจากภพไม่ได้" ดังนี้ ฯ ดังนั้น นียต-
มิจฉาทิฏฐุกบุคคล อันผู้ปรารถนาความเจริญ ควรเว้นเสียให้ไกลเพราะเป็นผู้ทำอันตรายแม่แก่
บุคคลผู้คบเขาได้ ฯ ด้วยเหตุที่นั่น ในอรรถกถาสามัญญผลสูตรเป็นต้น ท่านจึงกล่าวว่า

วณณนาย

ตสฺมา อกลฺยาณชนํ อาสีวีสมีวโรคํ

อารกา ปริวชฺเชยฺย ภูตিকাโม วิจกฺขโณติ วุตฺตํ ฯ

ตสฺมาติ **ยสฺมา** เอวํ สํสาราณฺณภาวสฺสํปิ ปจฺจโย อกลฺยาณชนเณ **ตสฺมา** ฯ ภูตিকাโมติ
ทิวฺฐมฺมิกสมฺปรายิกปรมตฺถานํ วเสน อตฺตโน कुณฺเหติ วุชฺชติกาโมติ ตฺภูทีกา ฯ

**"เพราะฉะนั้น กุลบุตรผู้ปรารถนาความเจริญ มีปัญญาเห็น
ประจักษ์ ควรเว้นอกัลยาณชนเสีย ให้ไกล ดุจ บุคคลเว้นงู
ซึ่งมีพิษที่เขี้ยว" ฯ**

ฐีกาสามํญฺผลสูตรเป็นต้นนั้นว่า "บพว่า **ตสฺมา** ความว่า **เพราะเหตุที่**อกัลยาณชนเป็น
ปัจจย แม้แห่งความเป็นตอในสงสารอย่างนั้น ฯ บพว่า **ภูตিকাโม** ความว่า ผู้หวังความเจริญ
ด้วยคุณทั้งหลายเพื่อตน ด้วยสามาถทิวฺฐมฺมิกัตถ (ประโยชน์ในปัจจุบัน) สัมปรายิกัตถ
(ประโยชน์ภายหน้า) และปรมัตถ (ประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน)" ฯ